

Anul XCVII
(97)
SERIE NOUĂ

BISERICA ȘI ȘCOALA

PUBLICAȚIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ARADULUI

Fondat 1877
Nr. 5
Mai 2016

Pastorală la Învierea Domnului 2016 - BINEVESTIREA ÎNVIERII

Hristos a înviat!

Cinstiți credincioși și credințioase,

Poposind înaintea porților sfințitelor biserici, după ce au primit de la altarele acestora lumina Sfintei Învieri în cântare de laudă cerească și armonie pământească și făcând în procesiune solemnă amintirea alergării miromnoscitelor la mormântul Mântuitorului spre a împlini ritualul Legii Vechi legat de sfârșitul vieții trecătoare în schimbul dobândirii celei veșnice, credincioșii ca început al acestor zile sărbătorești au luat aminte spre înălțare sufletească la cuvintele Evangheliei, ce sunt reluate în unitatea pe care o mărturisesc toți, prin rostire și cântare, ca adevărate biruințe asupra răului și a morții. Multime de cântări bisericesti, începând cu cea îndobște cunoscută,

adică „Hristos a înviat”, răsună pretutindeni ca totdeauna vădind marea biruință a Fiului Cel Unul-Născut al lui Dumnezeu făcut Fiul Omului în sfințită unire ipostatică spre mântuirea întregii omeniri. Una dintre aceste cântări și care ilustrează Evanghelia citită la slujba Învierii sună așa: „Propovăduirea Învierii cea luminată înțelegând-o de la înțeles ucenicele Domnului și lepădând osândirea cea strămoșească, Apostolilor laudându-se au zis: Jefețu-s-a moartea, sculatu-S-a Hristos Dumnezeu, dăruind lumii mare milă”.[1] Binevestirea minunatului fapt în lume și-a făcut începutul răspândirii. Multe sunt și arătările Mântuitorului după Învierea Sa pe care le relatează mai ales Sfintele Evanghelii, dar și celelalte scrieri ale Legii Noi. În toate Dominicile anului bisericesc, socotite drept zile ale Învierii, se citește pe rând la slujba Utreniei cele unsprezece pericope evanghelice ale arătării Domnului, adică după numărul Sfinților Apostoli care au rămas ca martori ai marelui eveniment, spre răspândirea religiei creștine în lume, după căderea celui de-al doispzezecelea ucenic, al cărui loc a fost luat, de altfel, de altul, prin alegerea sorților, astfel încât numărul lor a rămas neschimbat, ca simbol pentru cele douăsprezece seminții ale lui Israel, prefigurând toate neamurile, după cum zice Domnul Înșuși: „Îmi veți fi Mie martori în Ierusalim și în toată Iudeea și în Samaria și până la marginile pământului”.[2] Profetic, psalmistul zice: „În tot pământul a ieșit vestirea lor, și la marginile lumii cuvintele lor”.[3] Fără a stăruia asupra relațiilor biblice sau tălcuirilor patristice, este cu cale a pune în lumină un amănunt pe care Sfântul Ioan Evanghelistul, ucenicul iubit al Mântuitorului îl dă, împreună cu ucenicii săi, în cel din urmă capitol al scrierii sale de termelie și care se referă la un număr nesfârșit de arătări ale Înviătorului, cititorii înțelegând poate faptul ca reprezentativ pentru toți următorii

cuvintelor sfinților apostoli. De urmărit însă detaliul amintit mai ales prin tălmăcirea unuia dintre marii părinți ai Bisericii, Sfântul Chiril al Alexandriei, precum și în prelucrarea sau aprofundarea aspectelor însemnate de către părințele Dumitru Stăniloae.

Lubiți frați și surori în Hristos Domnul,

În mare spus, faptul Învierii este cel constatat, dar nu descris în modul desăvârșirii. Arătările Domnului Iisus Hristos Cel înviat sunt de mare importanță, iar numărul lor determinant pentru înțelegerea minunii în viața spirituală a credincioșilor. Fiecare arătare poate constitui un capitol sau o carte de învițătură, de dogmă și trăire, privind Persoana Mântuitorului și lucrarea Sa de răscumpărare a omului din robia păcatului și a morții, pentru redobândirea stării celei dintru început. Ca exemplificare, chiar din capitolul de referință reiese că: „și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în a cartea aceasta. Iar aceasta s-au scris ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui”.[4] Comentariul în continuare spune: „Ioan rezumă într-un fel scrierea sa, arătând ascultătorilor scopul propovăduirii evanghelice. S-au scris acestea, zice el, ca să credeți și, crezând, să aveți viața veșnică. Multe sunt, zice, semnele și faptele Mântuitorului nostru și nu le restrângem numai la cele cunoscute și relatate de el, ci lasă și altor ucenici puțința de a înfița ceea ce s-a păstrat în memoria lor. Câci nu s-au scris, zice, toate în Cartea aceasta, ci s-au scris numai cele crezute de mine ca fiind cele mai bune pentru a convinge pe ascultători că „Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu”... Cugetând la înțelesul Întrupării și cercetând după puțință această taină excepțională și mai presus de minte, gândim pe Cuvântul ca fiind una cu trupul Lui, dar neprefăcut în trup (căci nu o spunem aceasta pentru că firea

Cuvântului e neprefăcută și neschimbată și nu admite nici umbră de schimbare). Ci credem, după Sfânta și de Dumnezeu insuflata Scriptură, că Unul este Iisus și Hristos și Fiul, înțeles din templul dumnezeiesc, rămas întreg în hotarul umanității, și din Cuvântul cel viu. Acest lucru îl poți vedea existând ca adevărat în firea noastră, ca oameni. Câci suntem un singur om alcătuit din suflet și trup, trupul și sufletul fiind aparte, potrivit rațiunii fiecăruia, dar concurând la formarea unei singure ființe, nesuportând să fie despărțite după unirea dintre ele.”[5] În aprofundarea celor spuse se adaugă: „alți părinți de după aceea au precizat că este o deosebire între unirea sufletului cu trupul în om și unirea dumnezeirii cu firea omenească în Hristos. Prima se confirmă unei legi generale a speciei umane, a doua s-a săvârșit numai în Persoana lui Hristos, prin voia lui Dumnezeu – Cuvântul.”[6] Iar într-o mai cuprinzătoare afirmație se spun următoarele: „Toată Evanghelia Sfântului Ioan prezentă pe Iisus Domnul afirmând că El este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu. Acest scop este subliniat și aici de sfântul Evanghelist Ioan... Prin afirmarea că e Hristosul, Domnul urmarea, dincolo de respingere a contestației adversarilor de atunci să convingă pe toți oamenii de această identitate a Lui. Câci numai crezând că El este Hristosul, adică Fiul lui Dumnezeu, vor avea ei viață veșnică. Pentru că, numai dacă Înșuși Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Om pentru vecie, vor avea viața de veci cei ce se vor uni cu El prin credință...”[7] Într-un alt comentariu, același părinte bisericesc menționează că: „De aceea proslăvim noi pe Cuvântul lui Dumnezeu Cel ce S-a întrupat pentru noi, Cel ce de bună voie a pățit cu trupul Său și a înviat din morți, și Cel ce a nimicit stricăciunea putreziciunii, pe Acela Care S-a înălțat și care după aceasta va veni cu slavă multă ca să judece viii și morții, și să hărăzească răsplata fiecăruia după

faptele Sale.”[8] În același sens și marele teolog român citat învață: „Dacă n-ar păstra Domnul în El starea de jertfă, cum am putea să ne însușim noi puterea unei vieți în duh de jertfă și de dăruire? De aceea, împărțându-ne de Trupul și de Sângele Lui jertfite și curate, ne împărțim și de puterea pentru o viață pământească în curăție, dar și de arvuna Învierii și a vieții de veci, tocmai prin faptul că ne ridicăm aparte, potrivit rațiunii fiecăruia, dar concurând la formarea unei singure ființe, nesuportând să fie despărțite după unirea dintre ele.”[5] În aprofundarea celor spuse se adaugă: „alți părinți de după aceea au precizat că este o deosebire între unirea sufletului cu trupul în om și unirea dumnezeirii cu firea omenească în Hristos. Prima se confirmă unei legi generale a speciei umane, a doua s-a săvârșit numai în Persoana lui Hristos, prin voia lui Dumnezeu – Cuvântul.”[6] Iar într-o mai cuprinzătoare afirmație se spun următoarele: „Toată Evanghelia Sfântului Ioan prezentă pe Iisus Domnul afirmând că El este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu. Acest scop este subliniat și aici de sfântul Evanghelist Ioan... Prin afirmarea că e Hristosul, Domnul urmarea, dincolo de respingere a contestației adversarilor de atunci să convingă pe toți oamenii de această identitate a Lui. Câci numai crezând că El este Hristosul, adică Fiul lui Dumnezeu, vor avea ei viață veșnică. Pentru că, numai dacă Înșuși Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Om pentru vecie, vor avea viața de veci cei ce se vor uni cu El prin credință...”[7] Într-un alt comentariu, același părinte bisericesc menționează că: „De aceea proslăvim noi pe Cuvântul lui Dumnezeu Cel ce S-a întrupat pentru noi, Cel ce de bună voie a pățit cu trupul Său și a înviat din morți, și Cel ce a nimicit stricăciunea putreziciunii, pe Acela Care S-a înălțat și care după aceasta va veni cu slavă multă ca să judece viii și morții, și să hărăzească răsplata fiecăruia după

Dreptmăritori creștini și creștine,

Se cuvine a pune și încheierea acestor rânduri cu trimiteri la ce s-a scris de către martorii Învierii Domnului în legătura Anului omagial al educației religioase a tineretului creștin ortodox și a anului comemorativ al Sfântului Ierarh Martir Antim Ivireanul și al tipografilor bisericesti. Iar aceasta, având în vedere îndrumările Sfântului Sinod, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și faptul că, tineretul reprezintă primăvara vieții cu minunatele perspective pentru tot ceea ce înseamnă împlinire. Ori, Sfintele Paști în acest an se sărbătorește tocmai în această lună a primăverii, înorii și înflorii, numită în popor și „Florar” și chiar în ziua cea dintâi grăitoare pentru șinul celorlalte în ceea ce privește strădania spre propășire personală și colectivă ce îndatorează Biserica, întocmai ca și pe toate instituțiile fundamentale ale societății, de-a avea grija deosebită a generației careia îi aparține viitorul țării, ca și al lumii. În pragul unei Sfinte și Mare Sinod, Ortodoxia pune în lumina Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții, a întregului lăsamânt dumnezeiesc, cele ce trebuiesc urmate de slujitorii bisericesti și ai școlii pentru pruncii și tinerii de pretutindeni. Pe lângă îndatoririle legate de instrucție și educație pentru deprinderea a ceea ce înseamnă știință și cultură se presupun și cele privitoare la asigurarea asistenței medicale și sociale în vederea desfășurării unei vieți trupești și sufletești sănătoase. Îndesebi consolidarea vieții familiale și cultivarea dragostei de școală și învățătură, a noii generații, îndepărtând încercările neprielnice acestora, trebuie să constituie luarea aminte a tuturor creștinilor, nelipsind deci contribuția bisericescă la înfrumusețarea simțământului religios. Cartea folositoare rămâne o călăuză dintre cele mai de seamă, având o dedicație tainică pe numele fiecărui cititor. În această privință stă pilduitoare viața și activitatea Sfântului Mitropolit pomenit împreună cu ucenicii din vremea sa și cea următoare. Tipamițele bisericesti, cu scrierile date la lumină, în toate vremurile, reprezintă adevărate focare de luminare a minții și inimii ce înseminează viața oamenilor. În acest context Sfântului Ierarh Antim se exprimă astfel: „Biserica încă are o carte care a luat-o de la Hristos, după a cărei învățătură sunt să se întrebe toți câți se laudă a fi creștini, următori lui Hristos și fii adevărați ai sfinței biserici. Și oare ce carte socotiți să fie aceasta?”

Al vostru al tuturor, de tot binele doritor și către Domnul cu stăruință rugător,

† TIMOTEI
ARHIEPISCOP al
ARADULUI
Continuare în pagina 2

Pastorația tinerilor – prioritate în lumea contemporană

Cunoașterea situației reale a tineretului creștin din zilele noastre și înțelegerea mai profundă a vocației sale spirituale se impun ca priorități ale lucrării misionare a Bisericii în lume.

Deoarece tinerețea este, în lumea aceasta trecătoare, *simbol al frumuseții vieții veșnice netrecătoare*, Dumnezeu a sădit în oameni, încă de la această vârstă fragedă, dorul căutării de ideal, de iubire sfântă și de viață eternă, precum vedem în *viața tânărului bogat din Evanghelie*, care a constat că fericirea deplină nu este dată de bunuri materiale trecătoare, ci de iubirea veșnică a lui Dumnezeu (cf. *Marcu 10, 17-21; Luca 18, 18*).

Cu adevărat, când lumea aceasta materială, limitată și trecătoare este folosită în mod egoist și idolatru ca și când ar fi singura realitate și singura sursă de fericire a omului, atunci se produce în societate o profundă criză spirituală, iar tinerii sunt, de cele mai multe ori, cei mai afectați de această criză.

Aspecte ale acestei crize sunt azi tensiunile între oamenii secularizați și oamenii duhovnicești, între bogați și săraci, între oamenii violenți și oamenii pașnici, între oameni avari și oameni generoși, între oamenii cinștii (corecți) și oamenii corupți.

În societatea europeană secularizată și individualistă de azi, tot mai mulți tineri bărbați nu se căsătoresc, iar tot mai multe femei tinere nu doresc să dea naștere la copii! De aceea, Europa este singurul continent care astăzi îmbătrânește.

Într-o societate secularizată în care credința și valorile spirituale sunt marginalizate, iar libertatea nu mai este asociată cu responsabilitatea, foarte mulți tineri sunt debusolați, fără ideal, fără dorință de-a studia, fără dorință de-a munci, preferând să fie mereu ajutați financiar de către părinți. La mulți tineri se constată o *ignoranță spirituală sau o abordare superficială* a informațiilor care privesc activitatea Bisericii sau viața spirituală a oamenilor. De asemenea, sunt tot mai mulți tineri a căror principală preocupare intelectuală sau culturală se reduce la navigarea pe internet. Din acest motiv mulți tineri devin victime ale manipulării de tot felul, induse de o anumită media, care promovează senzaționalul și nonvalorile.

În același timp însă există astăzi mulți tineri credincioși și harnici, care participă intens la viața și acti-

vitățile misionare ale Bisericii, în plan spiritual, educațional, cultural și social-filantrropic, fie individual, fie prin organizații de tineret. Toți aceștia sunt o mare bucurie și un mare sprijin pentru Biserică.

Criza de ideal și de orientare spirituală a vieții umane, care străbate în mod dramatic societatea europeană secularizată, reprezintă pentru Biserică o provocare și o mobilizare spre a se ocupa mai mult de problemele și aspirațiile tinerilor de astăzi.

Dificultățile cu care se confruntă tinerii în societatea contemporană sunt atât de natură economică (*sărăcia materială, șomajul, deruta profesională, nesiguranța vieții de mâine, deprimarea*), cât și de ordin moral (*libertinaj, violență, droguri, alcoolism, trafic de ființe umane*) și spiritual-religios (*sectarismul, fanatismul și prozelitismul religios*). În fața acestor probleme, Biserică este chemată să acorde o atenție deosebită tinerilor, apărând inocența, sinceritatea, curajul, dorința de înnoire și toate valorile acestei vârste binecuvântate de Dumnezeu pentru cultivarea demnității umane și a unei vieți sănătoase, precum și pentru căutarea mântuirii sau a vieții veșnice.

Astăzi, suntem chemați să ajutăm tinerii săraci, care sunt în situația de a abandona studiile, să ajutăm tinerii care sunt nevoiți să migreze în alte țări pentru aflarea unui loc de muncă și a unui trai mai bun, să învățăm să dăruim copiilor și tinerilor orfani mai multă dragoste frățească și părintească, mai ales celor abandonată de familia lor și de societatea secularizată și individualistă. Să lucrăm împreună pentru intensificarea iubirii părinților față de copii și a copiilor față de părinți, precum și a prieteniei, a iubirii cura-

te și a respectului între tineri, păstrând dreapta credință și dreapta viațuire pe care le-am moștenit, ca și creștini, de la părinții și strămoșii noștri de-a lungul veacurilor.

Adevăratul sens al misiunii tinerilor în Biserică este și astăzi, ca și în vremea Sfinților Apostoli: „*să caute pacea cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu*” (Evrei 12, 14). Iar căutarea păcii cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu Cel Unul Sfânt, trebuie să înceapă din copilărie sau de la vârsta fragedă a tinereții, adică de la vârsta căutărilor. Într-o societate secularizată și individualistă, un tânăr în căutare de iubire sfântă și viață în comuniune cu Dumnezeu poate deveni un exemplu pentru alți tineri, un tânăr mărturisitor și misionar, de mare folos pentru viața Bisericii lui Hristos și pentru binele societății.

Formarea de tineri misionari – necesitate în pastorație

Pentru tânărul creștin, lumea contemporană se prezintă ca un mozaic de idei și concepții din care trebuie să selecteze și să promoveze binele. Selectarea binelui este o acțiune influențată în mare măsură de educație, dar poate fi influențată și de exemplul pe care un tânăr îl poate oferi altui tânăr. Vârsta adolescenței este o perioadă a provocărilor, în timpul căreia tânărul are de făcut alegeri majore, alegeri pentru care este responsabil, în virtutea maturității sale; trebuie să aleagă între ideal și imoral, între bine și rău, între Dumnezeu și diavol, între creștinism și orice altceva. În adolescență, omul trăiește suspansul întrebărilor, iar răspunsurile pe care le alege devin principii după care el

își confirmă poziția. În adolescență, apare cererea exigentă de a fi aderent la un grup cu interese comune. De aceea e important ca mulți dintre tineri, implicați în aceste grupuri, să poată mărturisii cuvântul lui Dumnezeu.

Tânărul își canalizează energiile spre a deveni un om credincios, sprijinitor, apărător și mărturisitor, regăsindu-se în postura de misionar al Bisericii. Conștient sau nu de calitatea sa de misionar, adolescentul creștin ajunge să facă misiunea aceasta „*care are un caracter bivalent: el mărturisește prin propriul exemplu sau, pur și simplu, vorbind direct cu ceilalți*”¹

În primul rând, tânărul este misionar prin **propriul exemplu** atunci când se arată tuturor oamenilor drept „un mădular permanent activ și niciodată obosit al trupului eclezial al lui Hristos, care comunică cu Acesta prin intermediul Sfințelor Taine”². Pe lângă metoda propriului exemplu, o altă cale a misiunii este **dialogul cu ceilalți**.

Tânărul poate crea punți de comunicare cu toți cei din jurul său, dar mai ales cu tinerii, pentru că de cei din urma îl apropie nu doar vârsta, ci și preocupările și problemele ce necesită rezolvare din partea fiecăruia. În relație cu cei de alte vârste, el e privit cu admirație și respect, deoarece efortul misionarismului său este persuasiv. În această privință, Sfântul Apostol Pavel îi spune lui Timotee: „*Nimeni să nu disprețuiască tinerețile tale*” (I Timotee 4, 12).

Tot tânărul misionar este acela care **oferă lumii „adevăratul sens al libertății, pe care mulți oameni o caută, dar puțini o găsesc cu adevărat**”³. El este acela care arată că libertatea nu înseamnă a te bucura de toate păcatele lumesti, ci a fi liber înseamnă a nu te lăsa robit de nimic; de exemplu, liber nu este cel care fumează sau se droghează, ci cel ce se poate abține de la aceste patimi.

Misiunea tânărului în societatea contemporană este una dificilă, dar pe cât de dificilă, pe atât de sublimă. Activitatea sa în societatea contemporană înseamnă implicarea în problemele actuale: globalizare, avort, contracepție, corupție, etc. În fața acestora, tânărul se arată „imun și sigur pe sine, integritatea lui nefiind numai a lui, ci și rezultatul colaborării factorului uman cu harul Sfântului Duh”⁴.

Tinerii trebuie să fie chemați să facă parte din viața de zi cu zi a slujirii Bisericii, întrucât prin ei se consolidează marea familie creștină.

Din cele arătate foarte succint, rezultă totuși complexitatea pastorației îndreptată către tinerii parohiilor urbane sau de la sate. Lucrarea nu este ușoară, dar nici obstacolele de nedepășit. În primul rând, preotul, conștient de importanța misiunii sale printre tinerii parohiei, are în sprijinul demersului său pastoral faptul că tinerii români, ca de altfel majoritatea populației, nu manifestă ostilitate față de Biserică.

Organizarea de întâlniri săptămânale cu tinerii parohiei în cadrul cărora aceștia să-și deschidă inima curajos, fără complexe, preotului, inițierea de pelerinaje, favorizarea alegerii unor tineri în structura consiliilor și comitetelor parohiale, implicarea în predarea religiei în școală, organizarea unor coruri parohiale de tineri, ajutorul acordat unor tineri cu probleme, sunt câteva dintre aspectele misiunii preotului în sânul generației tinere.

Este absolut necesară o lucrare pastoral-misionară a Bisericii mai intensă și mai vastă de îndrumare și susținere a tinerilor elevi, studenți, a tinerilor căsătoriți, a tinerilor care lucrează mult deși primesc bani puțini, a tinerilor șomeri, care nu au un loc de muncă, oferindu-le asistență spirituală, pastorală și social-caritabilă atât celor din România, cât și celor din afara granițelor acesteia. În concluzie, tinerii trebuie să rămână în prioritățile noastre, întrucât viitorul patriei depinde de „semințele” pe care am reușit noi să le semănăm astăzi.

Preot Vlad – Sergiu Sandu Parohia Firitetz

¹ Pr. conf. dr. Valer Bel, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj – Napoca, 2002, p. 156

² Pr. conf. dr. Valer Bel, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj – Napoca, 2002, p. 156

³ Pr. prof. dr. Gheorghe Popa, *Înnoirea discursului teologic - o exigență a teologiei contemporane*, în „Ortodoxia”, Anul LIV, nr. 1-2, ianuarie – iunie, 2003, p. 55

⁴ Pr. conf. dr. Valer Bel, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj – Napoca, 2002, p. 158

Pastorală la Învierea Domnului 2016 - BINEVESTIREA ÎNVIERII

Urmare din pagina 1

Este aceea ce stă înlăuntru, în sfântul jertfelnic, pe sfântul prestol, căreia ne închinăm cu toții și o credem; adică este sfânta și dumnezeiasca Evanghelie.”[12]

Și reamintind că, însăși numirea Cărtii poartă gândul la împărțirea unei bunevestiri, avem încredințarea revărsării darurilor cerești de praznic, peste toate bunele doriri de împlinit

pentru toți spre mulțumirea de obște și slava lui Dumnezeu, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh. Amin.

Insemnare: Această Pastorală cu nr. 1000/2016, având titlul „Binevestirea Învierii”, se va citi în fiecare biserică parohială sau mănăstirească la Sfânta Liturghie din prima zi de Paști, iar în filii a doua zi de Paști.

[1] Troparul Învierii pe glasul al patrulea; a se vedea și Pr. V.

Aga, Dicționar Enciclopedic, Timișoara, 1935, art. „Îeșire”, p. 139 și „Procesiune”, p. 263;

[2] Faptele Apostolilor, 1, 8; 15 – 26; a se vedea și Noul Testament, comentat de Mitropolitul Bartolomeu Anania, București, 1993, p. 189;

[3] Psalm 18, 4;

[4] Ioan 20, 30 – 31; la Sfântul Chiril al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan,

Cartea a douăsprezecea, (Ioan 18, 24-21, 25), în *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 41, trad. de Pr. Prof. D. Stăniloae, București, 2000, p. 1172;

[5] Sfântul Chiril, o. c., pp. 1172 – 1174;

[6] Pr. Prof. D. Stăniloae, Nota 2219, în Sfântul Chiril, Ibidem;

[7] Pr. Prof. D. Stăniloae, Nota 2217, în Sfântul Chiril, Ibidem;

[8] Sfântul Chiril al Alexan-

driei, *Comentar la Sfânta Evanghelie după Luca*, trad. Diac. Gh. Băbuț, Oradea, 1998, p. 303;

[9] Pr. Prof. Dr. Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Craiova, 1987, p. 376;

[10] Ioan, 21, 25;

[11] Sfântul Chiril, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în vol. cit., p. 1183;

[12] Sfântul Antim Ivireanul, *Didahii, Basilica*, 2016, p. 242.

De ce e necesară educația religioasă

O educație autentică trebuie să se muleze pe un raport inteligent între valoarea perenă și valoarea circumstanțială, între constant și tranzitoriu, între proximitate și îndepărtat, între contingent și veșnicie. Educația este veritabilă când contrabalansează cum trebuie relativul cu absolutul, secvențialul cu globalul, efemerul cu eternitatea. Cu cât vom situa aceste valori mai aproape de imediat, cu atât vom produce oameni care se vor „înșuruba” doar eficient în lumea dată. Cu cât ne vom deschide către perspective de durată, vom forma competențe deschise capabile să se extindă, să se auto-reproducă și să evolueze. Educația pentru cunoașterea și interiorizarea valorilor spirituale reprezintă una dintre cele mai importante axe în acest sens. Printre acestea, valorile religioase ocupă un loc de prim ordin.

Educația pentru valorile religioase nu „răpește” cu nimic din libertatea ce ne este conferită ca indivizi și umanitate. Cine citește cu atenție textele biblice, patristice sau filocalice, nu găsește nici un pasaj care îmbie la pasivitate sau supunere oarbă. Omului îi este rezervată permanent o alegere responsabilă, în consens cu ceea ce este el, dar și cu ceea ce pretinde Divinitatea. Libertatea se consumă între cerința avansată de sus, și oferta adusă de jos!... Nici un moment nu este neglijată umanitatea din noi, cu toate precaritățile ei. A-ți cultiva propria religie repre-

zintă o ipostază a libertății. Devnim ne-liberi când cineva ne îngrădește acest drept.

Într-o Europă a confluențelor valorice, trebuie să fim liberi să ne prezentăm fizionomia identitară. A-ți cultiva profilul spiritual constituie o ipostază prețioasă a libertății. Ce-ar fi dacă cineva ne-ar obliga să substituim limba română cu o altă limbă? Sau, eventual, a renunța în a mai vorbi. Integrarea europeană (iar organisme europene recomandă așa ceva) presupune să evidențiem particularismele, să etalam ființa unei comunități cu ce are ea mai pregnant (limbă, artă, religie etc.). A ne prezenta în fața altora fără relief spiritual înseamnă o sărăcire, o amputare care nu face bine nici nouă, nici altora.

Educația veritabilă presupune o apropiere și o raportare în cunoștință de cauză la valorile religioase ale spațiului comunitar. Cum elevul își însușește în școală limba proprie, cunoștințe de literatură, de istorie, de geografie națională sau universală etc., este firesc ca acesta să fie educat și în perspectiva valorilor religioase. Astfel de repere vor contribui la conturarea identității culturale, la conștientizarea, manifestarea și afirmarea ei în diferite contexte de viață.

Individul trebuie să fie articulat axiologic, să dispună de o coerență valorică internă care îi poate asigura o stabilitate și performativitate exterioară. Integrarea în spațiul comunitar mai larg nu se poate face decât cu un „bagaj” spiritual de pornire pe socul cărui construim,

mai târziu, acorduri, corelări, extensii sau noi întemeieri valorice. A minimaliza sau a zădărnici astfel de demersuri de inițiere în zestrea spirituală a comunității poate avea repercusiuni păguboase asupra individului dar și asupra capitalului cultural comunitar.

Educația religioasă trebuie să aibă mai întâi un caracter confesional, pentru o bună aculturare și „instalare” a persoanei în perimetrul cultural al grupului de referință, și apoi un caracter inter-confesional, inter-religios, pentru cunoașterea și respectarea alterității confesionale, prin extensii progresive către alte valori sau poziționări religioase.

Culturalizarea religioasă presupune o conclurare dintre mai mulți factori ai educației care vor contri-

bui la conturarea personalității din acest punct de vedere. Pledăm pentru un aport relativ, armonizat și specializat funcție de competența și specificitatea fiecărui perimetru de formare în parte. Din perspectiva educației religioase, școala și biserica nu se află în relație de opoziție sau concurență reciprocă, ci de continuitate sau completitudine, în limitele propriilor lor ținte, responsabilități sau posibilități.

Între educația religioasă și cateheză există o strânsă legătură. Educația religioasă vine cu o perspectivă generalistă care asigură o bună particularizare, acum sau în perspectivă, prin catehizare. Educația religioasă prezintă, propune și semnifică un set de valori, catehiza contextualizează, exemplifică, promulgă, pledează pentru aceste valori. Educația religioasă oferă cunoștințe, catehizarea formează conduite. Educația religioasă are un aport pregnant în ce privește intelectul, curiozitatea, fondul cultural, catehiza se adresează dimensiunii afective, consolidează sentimentul, trăirea, credința. Desigur, demarcațiile nu sunt nete, scoatem în evidență doar accente care să evidențieze caracteristici și particularizări. Importanță este faptul că aceste acțiuni formative sunt complementare, corelative, complete, iar simulanțianțea lor conduce la un plus de responsabilitate, credință, trăire, iubire.

Prof. univ. dr. Constantin Cucos

Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul-Activitatea tipografică în Ungrovlahia

Dascăl neîntrecut al pocăinței, ierarh înțelept și bun liturghisitor, om de carte și de arte, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul (aprox. 1640/1650 - 1716), fascinează nu numai prin ceea ce se vede din puternica și roditoare sa personalitate, dar și prin ceea ce nu se vede, prin tainele pe care numai Dumnezeu le știe despre el și care ne atrag sufletele într-o căutare însuflețită de mirare sfântă. Aflați la trei secole distanță, nu putem vedea decât parțial acea lumină descoperită sub vălul smerenției sfântului de pronia lui Dumnezeu. Viața Sfântului Antim rămâne încă, cel puțin în prima jumătate a ei, o taină pentru noi. La îndemnul patriarhului Dosithei Notarra al Ierusalimului, Antim (deja călugăr, poate chiar ieromonah) a venit pe meleagurile românești pentru a lucra la împlinirea planului patriarhului Dosithei de a apăra Ortodoxia prin tipărirea a cât mai multe cărți de cult și de cultură, inițiativă susținută material și de domnitorii români Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu. Sfântul Antim însuși mărturisese în prima sa scrisoare de apărare din 13 ianuarie 1712 către Constantin Brâncoveanu: „Eu aici, în țară, n-am venit de voia mea, nici de vreo sărăcie sau lipsă”.¹

Cert este că Antim a devenit apoi ucenic tipograf al episcopului

Mitrofan al Hușilor (cel care a tipărit Biblia de la București în 1688), de la care a și învățat limba română și și-a desăvârșit arta tiparului. După ce Mitrofan este ales episcop de Buzău în iunie 1690, ieromonahul Antim, preluând tipografia din București, va tipări prima carte semnată de el în luna octombrie a anului 1691. Despre lucrarea sfințitoare și creatoare a Mitropolitului Antim al Țării Românești, ca săvârșitor și iconom al Tainelor dumnezeiești și al podoabelor Bisericii, dau mărturie atât cei care i-au păstrat amintirea vie chiar și după moartea sa, dar și icoanele, sculpturile în lemn și în piatră, bisericile și mănăstirile construite sau restaurate de el în eparhiile Râmnicului și Bucureștilor. Traducerile cărților bisericești de cult și de cultură din limba greacă și tipărirea lor în limba română reprezintă, de asemenea, o altă lucrare prin care Sfântul Antim Ivireanul a îmbogățit viața Bisericii Ortodoxe Române, noi folosind astăzi în mare parte aceleași formule și expresii liturgice precum le-a lăsat el. Între cărțile tipărite de el și puse la îndemâna credincioșilor amintim: „Antologhionul (1697), Liturghierul greco-arab (1701) - prima carte imprimată cu caractere arabe-, Ceaslovul greco-arab (1702), Noul Testament (1703), Psaltirea (1694, 1710), Evholo-

hion (1706), Octoihul (1712), Liturghierul (1713), Catavasierul (1715), Ceaslovul (1715).² Deși avem și alte traduceri în limba română ale Liturghierului, de exemplu cea a mitropolitului Dosoftei al Moldovei din 1679, în limbajul liturgic românesc s-au păstrat termenii și formulele liturgice folosite de Sfântul Antim în Liturghierul din 1713. Rugăciunile Împărate ceresc, Tatăl nostru, Dumnezeuul duhurilor și a tot trupul... și Crezul, ca și alte rânduieli din Liturghier și din Moltifelnic, păstrează și astăzi formularea Sfântului Mitropolit Antim. De asemenea, scrierile Sfântului Antim ne dezvăluie uriașa lui cul-

iscușința interpretării și cu persuasiunea demonstrației oratorice.³ Învățăturile Sfintei Scripturi, exemple din viața omului și a naturii, toate se împletesc în predicile sale într-o sinteză minunată a Duhului și a Adevărului spre folosul credincioșilor creștini pe care Sfântul Antim căuta să-i împodobească duhovnicește spre dobândirea mântuirii și a frumuseților cerești. Didahiile sale (28 de predici și cuvinte catehetice) rostite în perioada slujirii lui ca mitropolit ni se descoperă ca o operă complexă, în care sunt prezentate și armonizate învățăturile dogmatice, liturgice, morale, îndemnuri și rugăciuni personale într-o exprimare românească excepțională și originală, și o unitate neegalată de sensibilitate poetică și viziune teologică.

elev Cătălin-Iulian Drăgan Seminarul Teologic Ortodox Arad

¹Profesor Teodor M. Popescu, *Antim Ivireanul, apostol și mucenic al dreptei credințe*; paginile 853-863.

²Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, volumul II, București, 1981, paginile 143-161 (ediția a II-a, București, 1994, paginile 141-160);

³Preot Profesor Teodor Bodegă, *Personalitatea mitropolitului Antim Ivireanul*, anul XVI, 1966, paginile 467-482.

O viață închinată lui Dumnezeu prin dragoste și învățare

„Nu este sărac cel care nu are tată, ci cel care n-are învățătură.” (Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul). Cuvinte simple, dar profunde, spuse de către o personalitate marcantă în istoria noastră, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, cel care s-a îngrijit îndeosebi de învățătura, de mediul didactic, așa cum l-am putea numi în zilele noastre. Acesta s-a născut în Iviria (Georgia de azi), în jurul anului 1650, primind la botez numele de Andrei. De mic a căzut rob la turci, fiind dus în Istanbul, apoi a trăit în preajma Patriarhiei Ecumenice, învățând sculptura în lemn, broderia, pictura, precum și limbile greacă, arabă și turcă. Probabil tot acolo s-a călugărit, primind numele de Antim. Acest Sfânt și-a dedicat întreaga viață învățării, reușind să-și însușească și meșteșugul tiparului chiar în Țara Românească, fiind adus aici de către evlaviosul domn Constantin Brâncoveanu, în jurul anului 1690. În munca sa și-a pus întreg sufletul, dovadă fiind numeroasele cărți tipărite, dar și smerenia cu care și-a încununat întreaga viață. A fost călugăr tipograf, egumen al Mănăstirii Snagov, episcop al Râmnicului, iar mai apoi mitropolit. A depus o muncă rodnică, reușind prin călătoriile sale să tipărească în total, în Țara Românească, 63 de cărți. De asemenea, pe lângă aceste cărți de învățătură pe care le-a tipărit cu scopul de a întări viața bisericească de a

da sfaturi creștine pentru o trăire curată, avea și o altă latură de seamă - construirea sufletescă a credincioșilor prin cuvânt. Astfel, lui îi revin predicile numite *Didahii*, în care osânda diferite păcate ale lumii de atunci. Sfântul Ierarh Antim s-a îngrijit de patria sa, fiind un luptător îndârjit împotriva asuprii otomanilor, reușind să depună eforturi pentru a-și putea apăra patria. Și-a continuat activitatea până la moartea domnului Constantin Brâncoveanu (1714) și apoi sub Ștefan Cantacuzino. Având numeroase cunoștințe, nu s-a sfiit să-și pună toată priceperea în slujba Bisericii și a credincioșilor, fiind un adevărat păstor de suflete, dar și un desăvârșit sprijinitor al Ortodoxiei.¹

Mitropolitul Antim este primul care „rupând cu tradiția, se urcă în amvonul mitropoliei în zilele marilor sărbători, ca să grăiască poporului său drept de la suflul la suflul. Până la el, în biserica noastră locul predicii o ținea cazania”. Sfântul Antim a știut să pună fiecare cuvânt la locul său, să mustre cu blândețe, să dea sfaturi folositoare, având mereu nădejdea profundă, dorința de a lăsa în urma sa un întreg „batalion al cuvintelor”, folositor în ostenele noastre. A îndrumat mereu spre calea cea bună: „Să ne ferim de toate lucrurile cele rele”; „Să ascultăm și să cinstim pe părinții noștri.”, înțelegând perfect raportul bazat pe dragoste, care trebuie stabilit între noi și Dumnezeu: „Dragos-

tea încă iaste, după cum zice fericitul Pavel, mai mare decât credința și decât nădejdea, tămeiul și vârful tuturor bunătăților, carea unește pre mulți într-o una și face cale către Dumnezeu tuturor celor ce o iubesc”. Sfârșitul lui Antim a fost în conformitate cu „legile” acelei vremi, fiind arestat din ordinul primului domn fanariot, Nicolae Mavrocordat, pentru că ar fi „unel- tit împotriva turcilor și a domnului”. A fost caterisit, scos din rândul călugărilor și arhierilor, urmând să fie închis pe viață în mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai, deapă- să neexcutată însă, deoarece în drum spre Muntele Sinai a fost ucis de către ostașii turci, care i-au aruncat trupul în râul Tundja, lângă Adrianopol, în toamna lui 1716. Cu toate acestea, sfârșitul său a fost încununat cu coroana muceniciei, fiind trecut mult mai târziu în rândul

sfinților. Datorită vieții sale dedicate în totalitate tipăririi cărților cu folos duhovnicesc și nu numai, dar și datorită dragostei sale față de biseri- că și credincioși, Sfântul Ierarh Mar- tir Antim Ivireanul este una din per- sonalitățile cele mai luminoase ale trecutului Bisericii noastre. Dedică- rea sa și eforturile depuse îl fac demn de a primi cinste din partea tinerilor, fiindcă a lăsat în urma sa o întreagă viață aleasă, fiind un exemplu marcant pe care, din păce- te, prea mulți tineri uită să-l urmeze. „Această activitate amplă și direct implicată în existența cotidiană încadrează opera lui Antim Ivirean- ul în evoluția culturii noastre, cu precădere printre contemporanii săi”.² El a avut un rol deosebit de important în progresul culturii, de aceea merită a fi omagiat în acest an, al 300-lea de la moartea sa mar- tirică, aceiași an căruia i se dedică și

educația religioasă a tinerilor, cei în care inteligența, însușirile intelectuale și morale pot prinde rădăcini puternice urmând să înflorească într-un tablou al vieții trăite cu ade- vărat, o viață a valorilor morale și spirituale.

Șiclovian Ionela-Aurora, clasa a XII-a Seminarul Teologic Ortodox Arad

Bibliografie

1. Preot prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.
2. https://ro.wikisource.org/wiki/Autor:Antim_Ivireanul
3. Antim Ivireanul, *Didahii*, Grupul Editorial Litera, Chișinău, 1998.
4. Alexandru Duțu, *Cultura română în civilizația europeană modernă*, București, Editura Miner-va, 1978, p. 151.
1. Preot prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 414.
2. Nicolae Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*, Editura Minerva, București, 1992, p. 220-224.
3. Alexandru Duțu, *Cultura română în civilizația europeană modernă*, București, Editura Minerva, 1978, p. 151.

„Orânduiala slujbei Sfinților Împărați Constantin și Elena” de la 1696

Tipărirea cărților de cult ortodoxe (în limbile clasice sau în cea vernaculară) și a lucrărilor dogmatice, apologetice, encomiastice a contribuit la consolidarea Ortodoxiei în Țările Române și în toată lumea ortodoxă. Sfântul Voievod Martir Constantin Brâncoveanu era pe drept numit protectorul întregului Răsărit, prietul culturii și urmașul împăraților de odinioară, în demersul său spiritual fiind constant stăruit și sprijinit de Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul.

Prima tipăritură din Țările Române al cărei conținut se referă doar la Sfinții Constantin și Elena este Orânduiala slujbei în 21 al lui mai la zioa Sfinților slăviți, și de asemenea cu apostolii mari împărați Constantin și Elena, acum întâiu osebi tipărit slovenește, cu voia prea luminatului, și înălțatului Domn, a toată Țara Rumânească Ioan Constandin B(rân- coveanu) Basarab Voievod, în vremea păstoriei Prea sfințitului kir Teodosie, mitropolitul Țării, și exarhu laturilor. La anul dela Hristos 1696. februarie 6. În Snelgov.

Volumul este de format în 4° (14 cm X 19,5 cm) are trei file nenumerate la început, la care se adaugă patruzeci și două numerotate. Textul este imprimat cu cerneală roșie și neagră, pe hârtie groasă, de calitate, iar legătura este executată în piele împodobită cu ornamente aurite, tranșele fiind, de asemenea, vopsite cu aur. Această ediție de lux a avut un tiraj limitat, cu puține exemplare, din care astăzi se cunosc în țară doar patru. Trei se află la Biblioteca Academiei Române (din care unul foarte uzat,

provine de la Hurezi) și unul se păstrează în Biblioteca Sfântului Sinod.

Lucrarea cuprinde o prefață (ff. 1-2 nenum.) adresată comanditarului, voievodul Constantin Brâncoveanu, semnată de către Mihail (Iștvanovici tipograf). Această prefață ne furnizează informații prețioase cu privire la evlavia domnitorului pentru Sfinții, cu apostolii asemenea, creștinii împărați Constantin și Elena, către care Domnul era cuprins cu dragostea.

Cărticica a apărut în 1696, când Mănăstirea Hurezi era desăvârșită, ea fiind casă dumnezeiască ridicată întru numele lor (al Sfinților Împărați). Tot această broșură era și pargă și roadă noao a meșteșugului tipografiei, căci inaugura și tipărirea de la Mănăstirea Snagov adusă de la Mitropolie în 1694, cu purtarea de grijă a cinstiului părinte și îndurat dascăl, Antim Ivireanul.

Cartea dedicată Sfinților Împărați Constantin și Elena conține slujba Vecerniei (pp. 1-11), Utrenia (pp. 12-28, între paginile 20-23 fiind inclus Sinaxarul), cântări și indicații tipiconale pentru slujba Sfintei Liturghii (pp. 28-31), iar la final a fost așezat

Cinstitul Paracelis către sfinții și de asemenea cu apostolii de Dumnezeu încununăți împărați Constantin și Elena (pp. 33-42).

Cartea se încheie cu o notiță care precizează: Paracelisul acesta ne aflându se la zioa sfinților în izvoadele grecești, s au făcut slovenește, cu porunca Prea sfințitului kir Theodosie mitropolitul a toată Ungrovlahia. Și s au așezat să să cânte la zioa sfinților unde va fi hramul sau și aiurea la alte biserici când va fi voia eclisierhului sau paracelis sau la Pavcernieft.

Obiceiul de a tipări slujba sfinților osebit, adică în broșură, mai fusese adoptat la Iași în 1685, când apărea Slujba Sfinților Serghie și Vah, pentru ca în 1692 să se imprime la București Slujba Sfintei Parascheva și a Sfântului Grigorie Decapoliul, toate având textul în grecește.

În Orânduiala slujbei Sfinților Împărați Constantin și Elena, imprimată sub patronajul domnitorului mar- tir Constantin Brâncoveanu și cel al Mitropolitului Teodosie al Ungrovlahiei, designer, cu osteneala ieromonahului Antim și a echipei sale de ucenici, observăm câteva note de originalitate care particularizează tipărirea și demersul în sine. Grafica este deosebit de îngrijită, litera - săpată cu eleganță, dar ceea ce dă unicitate lucrării este gravura cu Sfinții Împărați de la pagina 3v, reluată la pagina 32. Sub această fină gravură în care numele sfinților sunt redată în grecește (ceea ce ne trimite cu gândul la o inspirație după modelul zugrăvit de Constantin Hurezi) găsim la fiecare înfățișare câte 12, respectiv 10 stihuri encomiastice, într o curată și melo- dioasă limbă română. Versurile intru- duc cititorul într un mic parcurs al celor mai importante fapte vrednice de glorie din viața Sfântului Constan- tin cel Mare. Remarcăm, la fel ca și în Sinaxar, o concentrare a atenției asupra Sfântului Constantin și mai puțin asupra mamei acestuia, Sfânta Elena. Faptul se încadrează firesc în intenția editorului de a l pune în relație pe domnitorul Constantin Brâncoveanu cu patronul său bizantin.

Arhim. Policarp Chițulescu

Părintele meu duhovnic

Duhovnicul nost părinte, Mai tot timpul ne spune, Multe prcesne, colinde, Și o sfântă rugăciune.

La Biserică sosește, În Liturgia cea Sfântă, Evanghelia rostește, El cu vocea lui cea blândă.

Lumea tăcerea păstrează Iar cu atenția sporită Ei cu toți înghinchiază Ascultând Evanghelia citită.

De Crăciun și pe la Paști Colinde, cântări învăța Copiii cadorișești Și de dă cete-o povăta.

Calea către Dumnezeu, A aflat-o un derbedeu Și iertare de păcate Și de greșelile toate.

Gligor Petru Daniel, cls. a VIII-a Școala „Gheorghe Popovici” Apateu

